

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗА ПРЕДЛОГ УРЕДБЕ О ПРЕУЗИМАЊУ БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ И МОДЕЛУ УГОВОРА О ПРЕУЗИМАЊУ БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ

ПРИЛОГ 2: Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

У области обновљивих извора енергије конкретни показатељи ће бити утврђени у Интегрисаном националном енергетском и климатском плану који треба да дефинише циљеве у овој области, политике и мере за њихово достизање као и показатеље. Израда овог документа је у току.

Традиционално, показатељи стања учешћа обновљивих извора енергије (у даљем тексту: ОИЕ) прате се на нивоу читаве енергетике (учешће у бруто финалној потрошњи енергије - у даљем тексту: БФПЕ) и посебно унутар три сектора:

1. учешће ОИЕ у сектору електричне енергије,
2. учешће ОИЕ у сектору топлотне енергије,
3. учешће ОИЕ у сектору саобраћаја.

Према последње доступним подацима ЕУРОСТАТА удео ОИЕ у БФПЕ у 2021. години износио је 25,3%.

Учешће ОИЕ у сектору електричне енергије износи 30%.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

У предметној области спроводе се тренутно два документа јавне политике, и то:

1. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године („Службени гласник РС”, број 101/15 - у даљем тексту: Стратегија),
2. Уредба о утврђивању Програма остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године за период од 2017. године до 2023. године („Службени гласник РС”, број 104/17 - у даљем тексту: у даљем тексту: Програм).

Резултати спровођења ових докумената прате се кроз извештаје који су у припреми. Наведена документа нису од непосредног значаја за предметну уредбу, јер се конкретни проблеми које наведена уредба треба да реши не огледају у резултатима који нису постигнути кроз наведена документа.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Закон о коришћењу обновљивих извора енергије (у даљем тексту: Закон о ОИЕ) је објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 40/21 и 35/23.

Значај наведеног прописа огледа се у томе што омогућује доношење ове уредбе која треба реши уочене проблеме у области ОИЕ.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Основни разлози за припрему Предлога уредбе о преузимању балансне одговорности и моделу уговора о преузимању балансне одговорности, односно проблеми које предлог уредбе треба реши се огледају у следећем:

Проблем непотпуног регулаторног оквира

Предлогом уредбе треба ближе уредити одредбе Закон о ОИЕ у погледу балансне одговорности повлашћених произвођача, како би се исте спровеле у пракси. Без доношења подзаконског акта није могуће применити закон и извесно је да се аукције на могу спровести без овог акта јер су трошкови балансирања урачунати у понуђену цену на аукцији.

Проблем генерисања прихода на дан-унапред и унутардневном тржишту без покриће у реалној производњи

Повлашћени произвођачи, чије су електране у балансној групи гарантованог снабдевача, у систему тржишне премије продају електричну енергију другим учесницима на тржишту. Као последица оваквог система постоји реална могућност да дебаланс између продате електричне енергије и остварене произведене електричне енергије буде пребачен на рачун гарантованог снабдевача који мора да ангажује сопствене ресурсе да смањи грешку прогнозе балансне групе, односно да плати на балансном тржишту пеналне цене за дебаланс групе у случају да не успе да избалансира позицију своје групе. Са друге стране, повлашћени произвођач ће у таквој ситуацију приходовати на име продате електричне енергије и за онај део који није произвео, што ће га мотивисати да максимално повећава прогнозу и злоупотребљава подстицајни режим. Да би се спречио тај случај неопходно је уредбом уредити ово питање.

5) Која промена се предлаже?

Предлажу се следеће измене:

- повлашћени произвођачи, поред плаћања фиксне накнаде гарантованом снабдевачу по сваком произведеном MWh која је предвиђена законом и која ће бити дефинисана у јавном позиву, са гарантованим снабдевачем извршиће финансијску компензацију по цени на дан-унапред тржишту у зависности од смера дебаланса који повлашћени произвођачи

праве (ако повлашћени произвођачи произведу мање електричне енергије од планиране производње, онда они плаћају гарантованом снабдевачу, ако произведу више од плана, онда гарантовани снабдевач плаћа повлашћеним произвођачима). На овај начин обезбеђује се да повлашћени произвођачи генеришу приходе око реалне производње, а гарантовани снабдевач добиће накнаду за пружање услуге балансирања кроз фиксну накнаду,

- предвиђено је да гарантовани снабдевач добије додатну накнаду уколико повлашћени произвођач не прогнозира производњу електричне енергије у складу са критеријума добре прогнозе које дефинише Предлог уредбе, уз право на раскид ако су критеријуми добре прогнозе учестали. Кроз овај механизам повлашћени произвођачи ће извесно генерисати тржишне приходе око стварне производње.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Предлог уредбе је једини ефикасан начин да се постојећи проблеми у примени Закона о ОИЕ реше.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предложена промена утицаће на потенцијалне повлашћене произвођаче и гарантованог снабдевача.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Не постоје. Наведени проблеми не могу се решити документима јавних политика.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Промену није могуће остварити применом важећих прописа.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Није релевантно питање, јер без примене ове уредбе није могућа примена Закона о ОИЕ, тако да се не могу квантитативно представити очекивани трендови у предметној области.

11) Каково је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Тренутно је преузимање балансне одговорности за повлашћене произвођаче у другим државама засновано на тржишним принципима. Док се тржиште није у потпуности развило и друге земље (Шпанија, Италија итд.) су имале посебне режиме балансне

одговорности регулисане од стране државе за повлашћене произвођаче, кроз које су такође предвиђале одређене финансијске механизме да подстакну повлашћене произвођаче да добро прогнозирају и смање дебаланс система.

ПРИЛОГ 3: Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Интеграција обновљивих извора енергије у електроенергетски систем, уз обезбеђење сигурног рада тог система.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Обезбедити спровођење аукција које ће додати нове капацитете из ОИЕ у електроенергетски систем, при чему се спровођењем система подстицаја обезбеђује да повлашћени произвођачи буду мотивисани да праве што мањи дебаланс гарантованом снабдевачу и тако смање трошкове своје интеграције у електроенергетски систем.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Општи и посебни циљеви су у складу са приоритетним циљевима Владе у овој области.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Квантитативни показатељи биће праћени кроз додељени капацитет на аукцијама ОИЕ и трошкове балансирања које сноси гарантовани снабдевач.

Почетна вредност ОИЕ капацитета у систему подстицаја: 550 MW.

Циљна вредност ОИЕ капацитета у систему подстицаја: 1000 MW.

Почетна вредности трошкова балансирања: 2 милиона евра.

Циљна вредности трошкова балансирања: 4 милиона евра.

ПРИЛОГ 4: Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Алтернативна мера би била да повлашћени произвођачи сами сnose балансну одговорност, али наведена мера не би била спроводива док се не формира унутардневно

тржиште и повећа његова ликвидност, што би се негативно одразило на спремност инвеститора да уложи у нове ОИЕ капацитете.

Постојеће стање би повећало трошкове балансирања за гарантованог снабдевача.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Другим опцијама није могуће постићи жељене ефекте у области ОИЕ.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Подстицајне мере за интеграцију ОИЕ у систем већ постоје, али без предложених ограничења није могуће остварити друге законске циљеве, као што је обезбеђење сигурног и поузданог рада електроенергетског система.

Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Да би се постигли посебни циљеви није неопходно спровести управљачко-организационе мере.

4) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Да би се спровеле промене није потребна никакав додатна едукација.

5) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора не могу решити наведене проблеме.

6) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Постоје потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција. Промене ће бити спроведене расположивим ресурсима.

7) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Опција која је изабрана је доношење Предлога уредбе која ће омогућити динамичнији раст удела ОИЕ у БФПЕ уз истовремено мање трошкове подстицаја и трошкове по електроенергетски систем.

ПРИЛОГ 5: Кључна питања за анализу финансијских ефеката

- 1) **Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?**

Изабрана опција неће имати ефекте на јавне расходе и приходе.

- 2) **Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно у буџету, или из других извора финансирања и којих?**

Није потребно обезбедити финансијске ресурсе за спровођење изабране опције.

- 3) **Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?**

Спровођење изабране опције неће утицати на међународне финансијске обавезе.

- 4) **Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?**

Нема додатних трошкова који проистичу из спровођења изабране опције. Такође, ради спровођења изабране опције није предвиђено оснивање нових институција.

- 5) **Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?**

Као што је већ истакнуто, нису предвиђени додатни јавни расходи за одабрану опцију.

- 6) **Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?**

Изабрана опција неће утицати на додатне трошкове других институција које су укључење у њено спровођење.

ПРИЛОГ 6: Кључна питања за анализу економских ефеката

- 1) **Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?**

Предложена опција неће проузроковати додатне трошкове повлашћеним произвођачима. Користи од опције огледају у томе што ће тржишни приходи произвођача

бити засновани на реалној производњи и на бази тога бити максимално предвидљиви што је један од битних услова за финансирање пројеката у области ОИЕ.

- 2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?**

Изабрана опција не утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту.

- 3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?**

Изабрана опција не утиче на услове конкуренције привредних субјеката на тржиштима.

- 4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?**

Изабрана опција не утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација.

- 5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?**

Повећање удела ОИЕ у укупној потрошњи енергије у Републици Србији смањује трошкове лечења обољења која настају загађењем које проузрокује коришћење фосилних горива у свим секторима енергетике, који су и највећи емитери гасова са ефектом стаклене баште и прашкастих материја. На овај начин доприноси се општем побољшању здравља грађана, што битно утиче на друштвено богатство Републике Србије.

- 6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?**

Изабрана опција неће имати утицаја на квалитет и статус радне снаге, односно на права, обавезе и одговорности послодаваца.

ПРИЛОГ 7: Кључна питања за анализу ефеката на друштво

- 1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?**

Грађани су у обавези да плаћају накнаду за повлашћене произвођаче из ОИЕ по kWh утрошене електричне енергије. Грађани ће сносити трошкове балансирања повлашћених произвођача једино ако из других извора није могуће у целисти покрити трошак балансирања. Процена је да неће бити додатних трошкова за грађане.

- 2) **Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?**

Ефекти реализације изабране опције неће штетно утицати на било коју специфичну групу популације.

- 3) **На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?**

Мере изабране опције неће утицати ни на једну друштвену групу.

- 4) **Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?**

Изабрана опција треба да доведе до повећања радних места за инжењере који се баве пројектовањем енергетских објеката који користе ОИЕ и лица која управљају таквим објектима.

- 5) **Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?**

Изабрана опција омогућава равноправан третман и не доводи до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица.

- 6) **Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?**

Изабрана опција не утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва.

7) Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Реализација изабране опције нема утицаја на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу.

8) Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Реализација изабране опције нема утицаја на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања.

ПРИЛОГ 8: Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Коришћење ОИЕ кључно је у борби против климатских промена и загађења животне средине. Имајући у виду да је сектор енергетике, који се доминантно заснива на коришћењу фосилних горива, највећи емитер гасова са ефектом стаклене баште као и материја које су штетне за здравље људи, коришћење ОИЕ као алтернативних извора енергије фосилним горивима позитивно утиче на животну средину.

2) Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

За пројекте у области ОИЕ предвиђена је израда Студија утицаја процене утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10).

3) Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Изабрана опција утиче значајно на побољшање здравља људи имајући у виду да ОИЕ, за разлику од фосилних горива, не емитују штетне материје које негативно утичу на здравље људи. Коришћењем ОИЕ знатно се смањује број плућних обољења.

4) Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Приликом изградње објеката који користе ОИЕ предвиђено је прибављање услова и мишљења органа надлежног за заштиту животне средине у складу са Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 - УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. закон и 95/18 – др. закон).

5) Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта. За пројекте у области ОИЕ примењују се прописи којима се уређује област заштите и коришћења земљишта.

ПРИЛОГ 9: Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Изабраном опцијом не уводе се нове организационе, управљачке или институционалне промене.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Постојећа јавна управа има капацитет, што укључује и капацитет гарантованог снабдевача.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребно извршити наведене промене.

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Изабрана опција у складу је са Споразумом о стабилизацији и придруживању Европске уније и Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Изабрана опција не утиче на владавину права и безбедност.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Изабрана опција не утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

За спровођење изабране опције није потребно донети додатне мере.

ПРИЛОГ 10: Кључна питања за анализу ризика

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

За спровођење изабране опције обезбеђена је подршка свих кључних заинтересованих страна.

2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?

За спровођење изабране опције нису потребна финансијска средства.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

За спровођење изабране опције нису препознати ризици.